

Eerder schreven wij dat wat in Putten is geschied, tekenend is geweest voor de mentaliteit die in delen van de *Wehrmacht* was gaan heersen en wij wezen de lezer er toen reeds op dat wij in dit verband nog een tweede gebeuren wilden behandelen: het ophangen in Renesse van tien inwoners van Schouwen, 'het enige ons bekende geval', schreven wij, 'waarbij, afgezien van een beperkt aantal ophangingen in het concentratiekamp Vught, deze vorm van de doodstraf door de Duitsers in bezet Nederland is toegepast.' Wat zich te Renesse heeft afgespeeld, is trouwens ook in andere opzichten in hoge mate schokkend, ja stuitend geweest.¹

Noord-Beveland was eind oktober bevrijd, van Schouwen had men de Duitsers niet verjaagd. Die Duitsers werden evenwel niet met rust gelaten: op maanloze nachten werden van Noord-Beveland en St. Philipsland uit *Commando-raids* ondernomen. Tot het Duitse garnizoen, ca. negenhonderd man, behoorden driehonderd Armeniërs van wie sommigen in contact stonden met illegale groepen; er waren op Schouwen twee van die groepen: een van de OD en een van de LO die tevens het illegale blad *Trouw* verspreidde. Van belang was dat de OD-groep, waarin M. K. van der Beek, een politiemans uit Zierikzee, de drijvende kracht was, regelmatig via een door de Duitsers over het hoofd geziene dienstlijn van de Provinciale Zeeuwse Electriciteitsmaatschappij gegevens kon doorgeven naar St. Philipsland dat door de Canadezen was bevrijd. Aan Canadese zijde werd, zoals wij in ons vorige deel reeds vermeldden, in november een landing op Schouwen overwogen maar men liet dit voornemen vallen omdat zulk een landing te veel krachten zou vergen en het militaire voordeel niet groot genoeg werd geacht. Die negatieve beslissing was aan de illegale werkers op Schouwen niet bekend – zij hoopten juist dat het wèl tot zulk een landing zou komen en wisten dat een deel van de Armeniërs zich dan aan de Geallieerde zijde zou scharen. Ook van dat laatste waren de Canadezen in kennis gesteld maar zij vertrouwden die toezegging van hulp niet.

Op 2 december nu werd op Schouwen bekendgemaakt dat alle mannen van zeventien tot veertig jaar zich moesten aanmelden om als 'spitters' te worden weggevoerd. Die bekendmaking forceerde de ontwikkeling. Telefonisch werd afgesproken dat de Canadezen op 6 december tegen negen uur 's avonds met een bootje een groep van zeventien personen zouden komen afhalen: twee ondergedoken Britse militairen en een ondergedoken Nederlandse *Commando*, wier zweefvliegtuig op de eerste

¹ In het nu volgende vatten wij o.m. samen wat G. M. Fey kort na de bevrijding heeft gepubliceerd in zijn boek *Verzet! Schouwen-Duiveland in de frontlinie* (1945).